

СЪД НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Съдът на Европейския съюз е една от седемте институции на ЕС. Той се състои от две съдилища: [Съд](#) и [Общ съд](#). Той е компетентен по въпросите на правото на Европейския съюз. Съдилищата осигуряват правилното тълкуване и правилното прилагане на първичното и вторичното законодателство на Съюза в ЕС. Те проверяват законосъобразността на актовете на институциите на Съюза и се произнасят дали държавите членки са изпълнили своите задължения, произтичащи от първичното и вторичното законодателство. Съдът осигурява също така тълкуване на правото на Съюза по искане на национални съдии.

СЪД

А. Правно основание

- Член 19 от Договора за Европейския съюз (Договор за ЕС), членове 251—281 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС), член 136 от Договора за създаване на Европейската общност за атомна енергия (Евратом) и [Протокол № 3, приложен към Договорите, относно Статута на Съда на Европейския съюз \(наричан по-нататък „Статута“\)](#);
- [Регламент \(ЕС, Евратом\) 2015/2422 на Европейския парламент и на Съвета от 16 декември 2015 година за изменение на Протокол № 3 относно статута на Съда на Европейския съюз](#);
- Бюджет на ЕС (раздел 4).

Б. Състав и Статут

1. Състав

а. Брой на членовете (член 19 от Договора за ЕС и член 252 от ДФЕС)

По един съдия от всяка държава членка (28). Съдът се подпомага от осем генерални адвокати, като по негово искане този брой може да бъде увеличен с решение на Съвета. Съдиите от Съда избират помежду си председател и заместник-председател за срок от три години с възможност за преизбиране.

б. Изисквания (член 253 от ДФЕС и член 19 от Договора за ЕС)

- Съдиите и генералните адвокати трябва да отговарят на всички условия, изисквани в техните съответни държави за заемане на най-висшите съдебни длъжности, или да са юристи с призната компетентност.
- Тяхната независимост трябва да бъде извън съмнение.

в. Процедура на назначаване (член 253 от ДФЕС)

Съдиите и генералните адвокати се назначават по общо съгласие от правителствата на държавите членки след консултация с комитет, който оценява годността на кандидатите (член 255 от ДФЕС).

2. Описание на длъжността

а. Продължителност на мандата (член 253 и Статут)

— Шест години. Частична подмяна на всеки три години, последователно на половината съдии и на половината генерални адвокати.

Съдиите и генералните адвокати, чийто мандат изтича, могат да бъдат назначавани отново.

б. Привилегии и имунитети (Статут)

Съдиите и генералните адвокати се ползват с имунитет срещу съдебно преследване. Дори след прекратяване на техните функции, те продължават да се ползват с имунитет по отношение на действията, предприети в изпълнение на служебните им задължения. Те могат да бъдат освободени от длъжност само с единодушно решение на Съда.

в. Задължения (Статут)

Съдиите и генералните адвокати:

- полагат тържествена клетва (за независимост, безпристрастност, спазване на тайната на съдебните разисквания) преди да встъпят в длъжност;
- не могат да заемат политическа или административна длъжност и не могат да упражняват друга професия;
- ангажират се да изпълняват задълженията, произтичащи от тяхната длъжност.

В. Организация и функциониране (член 253 ДФЕС и Статут)

1. Вътрешна организация

Статутът на Съда на Европейския съюз трябва да бъде включен в отделен протокол, приложен към Договорите (член 281 от ДФЕС). Съдиите избират помежду си председател и заместник-председател на Съда за срок от три години с възможност за подновяване (член 9а от Протокол № 3). Председателят ръководи работата на Съда и председателства съдебните заседания и разискванията на пленума и на големия състав. Заместник-председателят подпомага председателя при изпълнението на функциите му и го замества, когато е необходимо. Съдът назначава секретар. Секретарят е генерален секретар на институцията и ръководи нейните служби под ръководството на председателя на Съда.

2. Функциониране

Съдът приема свой процедурен правилник, който подлежи на одобрение с квалифицирано мнозинство от Съвета. Съдът заседава в пленум от 28 съдии, в голям състав от 15 съдии или в състави от трима или петима съдии. Институцията

се финансира от бюджета на ЕС, където за нея е предвиден специален отделен раздел (раздел 4).

Г. Постижения

Съдът се утвърди като движеща сила на процеса на европейска интеграция.

1. Обща практика

Решението на Съда от 15 юли 1964 г. по делото *Costa срещу E.N.E.L.* беше от основно значение за определянето на европейското общностно право като самостоятелен правен ред и за установяването на неговото върховенство спрямо разпоредбите на националното право. По сходен начин неговото решение по делото *Van Gend & Loos* от 5 февруари 1963 г. утвърди принципа на непосредственото действие на правото на Общността в правораздавателните институции на държавите членки. Други значими решения относно защитата на правата на човека включват решението от 14 май 1974 г. по делото *Nold*, с което Съдът постанови, че основните права на човека са неотменна част от общите принципи на правото, чието спазване осигурява (4.1.2.).

2. По конкретни области

- Право на установяване: решение от 8 април 1976 г. по делото *Royer*, с което Съдът потвърди правото на гражданин от една държава членка да пребивава на територията на друга държава членка, независимо от вида на документа за пребиваване, издаден от приемащата държава.
- Свободно движение на стоки: решение от 20 февруари 1979 г. по делото *Cassis de Dijon*, с което Съдът постанови, че всеки законно произведен продукт, търгуван на пазара в една държава членка следва, по принцип, да бъде допускан на пазара на всяка друга държава членка.
- Външни правомощия на Общността: решение относно AETR от 31 март 1971 г. по дело Комисия/Съвет, с което се признаха правомощията на Общността да сключва международни договори в области, които са уредени от общностни разпоредби.
- Неотдавнашни решения, с които се установява задължението държавите членки, които не са въвели или са въвели със закъснение европейските директиви в националното законодателство, да заплащат обезщетение.
- Различни решения в областта на социалната сигурност и на конкуренцията.
- Съдебни решения, отнасящи се до нарушения от държавите членки на правото на Общността, които са от първостепенно значение за безпроблемното функциониране на общия пазар.

Следва да се добави, че една от основните заслуги на Съда се състои във формулирането на принципа, според който Договорите не следва да бъдат тълкувани ограничително, а да се разглеждат в светлината на състоянието на интеграцията и на целите, определени от самите Договори. Този принцип даде възможност на Общността да приема законодателни актове в области, които не са уредени от изрични разпоредби на Договорите, като борбата със замърсяването (в решение от 13 септември 2005 г. (дело C-176/03), като Съдът

на практика позволи на Европейския съюз да предприема действия в областта на наказателното право, в случай че те бъдат сметени за „необходими“ за постигане на набелязаната цел за опазване на околната среда).

През 2018 г. пред Съда на ЕС са заведени 849 дела, включително 568 преюдициални производства, 63 преки производства и 199 обжалвания на решения на Общия съд. Приключени са 760 дела, включително 520 преюдициални производства, 60 преки производства и 165 обжалвания на решения на Общия съд.

ОБЩ СЪД

А. Правно основание

Членове 254—257 от ДФЕС, член 40 от Договора за създаване на Европейската общност за атомна енергия (Евратом) и дял IV от Протокол № 3, приложен към Договорите, относно Статута на Съда на Европейския съюз.

Б. Продължителност на мандата и статут (член 254 от ДФЕС)

1. Състав

а. Брой (член 19 от ДЕС и член 254 от ДФЕС)

В член 254 от ДФЕС се посочва, че броят на съдиите се определя в Статута на Съда на Европейския съюз. [Член 48 от Протокол № 3 относно Статута, последно изменен с Регламент \(ЕС, Евратом\) № 2016/1192 от 6 юли 2016 г.](#), предвижда от 1 септември 2016 г. Общият съд да се състои от 47 съдии и от 1 септември 2019 г. да се състои от по двама съдии от държава членка. Съдиите се назначават по общо съгласие от правителствата на държавите членки след консултация с комитет, който дава становище относно годността на кандидатите да упражняват функциите на съдия. Техният мандат е шестгодишен и може да бъде подновен. Съдиите могат да бъдат призовани да изпълняват функциите на генерални адвокати, тъй като за разлика от Съда в Общия съд няма постоянни генерални адвокати.

б. Изисквания

Идентични с тези на Съда (член 19 от Договора за ЕС).

в. Процедура за назначаване

Идентична с тази на Съда.

2. Описание на длъжността

Идентично с това на Съда.

В. Организация и функциониране

Съдиите избират помежду си председател за срок от три години, както и секретар за срок от шест години, въпреки че Общият съд ползва службите на Съда за своите административни и езикови потребности.

Общият съд изготвя, съгласувано със Съда, свой [процедурен правилник](#). Той заседава в състави от трима или петима съдии. Неговият процедурен правилник

определя случаите, в които Общият съд може да заседава в пленум, в голям състав или да се състои от един-единствен съдия. Над 80 % от делата, заведени пред Общия съд, се разглеждат от състав от трима съдии. Парламентът и Съветът, действайки съобразно обикновената законодателна процедура (чрез регламенти или по предложение на Комисията, след консултация със Съда, или по искане на Съда, след консултация с Комисията), могат да създават специализирани съдилища към Общия съд, натоварени да разглеждат като първа инстанция определени категории икове в специфични области, като създаването на нов специализиран съд за търговските марки, модели и промишлен дизайн, което се обсъжда понастоящем.

През 2018 г. пред Общия съд са заведени 834 дела и са приключени 1 009 случая. Страна, която не е в състояние да поеме разходите по производството, може да подаде заявление за безплатна правна помощ.

БИВШИЯТ СЪД НА ПУБЛИЧНАТА СЛУЖБА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Създаден през 2004 г. Съдът на публичната служба на Европейския съюз беше компетентен да постановява решения по спорове между институциите на ЕС и техните служители за случаите, които са извън компетентността на националните съдилища. Като част от увеличаването като цяло на общия брой на съдиите в Съда, Съдът на публичната служба е разпуснат на 1 септември 2016 г. и е интегриран в Общия съд с [Регламент \(ЕС, Евратом\) № 2016/1192 на Европейския парламент и на Съвета от 6 юли 2016 г. за прехвърляне на Общия съд на компетентността да разглежда като първа инстанция спорове между Европейския съюз и неговите служители](#). Делата, заведени пред Съда на публичната служба към 31 август 2016 г., бяха прехвърлени на Общия съд, считано от 1 септември 2016 г. Общият съд продължава разглеждането им от етапа на производството, на който се намират на тази дата, като процесуалните мерки, приети от бившия Съд на публичната служба, продължават да се прилагат.

РОЛЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

Още през 1990 г. решение на Съда по дело, заведено от Парламента в рамките на законодателната процедура за приемане на здравни мерки във връзка с ядрения инцидент в Чернобил, призна правото на Парламента да предявява пред Съда икове за отмяна на актове, за да бъдат запазени неговите правомощия в рамките на законодателната процедура.

Съгласно член 257 от ДФЕС Европейският парламент и Съветът, като действат в съответствие с обикновената законодателна процедура, могат да създават специализирани съдилища към Общия съд, натоварени да разглеждат като първа инстанция определени категории икове в специфични области. Европейският парламент и Съветът действат чрез регламенти или по предложение на Комисията, след консултация със Съда, или по искане на Съда, след консултация с Комисията.

Съгласно член 281 от ДФЕС Европейският парламент и Съветът могат, следвайки обикновената законодателна процедура, да изменят [разпоредбите на Статута на Съда на Европейския съюз](#) (с регламент на Европейския парламент и на Съвета). Пример за такова участие от страна на Парламента е неотдавнашното [предложение на самия Съд](#) от 26 март 2018 г. за изменение неговия статут: то се отнася до възможността за определени промени в разпределението на компетентността между Съда и Общия съд по отношение на преюдициалните заключения.

Парламентът е една от институциите, посочени в член 263 от ДФЕС, които могат да завеждат иски (като страна) пред Съда.

С влизането в сила на Договора от Лисабон кандидатите за длъжността съдия или генерален адвокат първо се оценяват от комитет от седем лица, едно от които се предлага от Парламента (член 255 от ДФЕС).

Udo Vux
05/2019

